

ВІДОМИЙ УЧЕНИЙ СУЧАСНОСТІ – АКАДЕМІК ВІТАЛІЙ ІВАНОВИЧ БОНДАР

Незабаром велика родина Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова святкуватиме ще один ювілей. Відомому ученому-академіку Віталію Івановичу Бондарю 20 жовтня 2018 року виповниться 80 років.

Після демобілізації з військової служби у м. Тбілісі в 1960 р. Віталій Іванович успішно складає вступні іспити на дефектологічне відділення педагогічного факультету і стає студентом Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького (нині Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова).

Як одного з кращих та талановитих випускників інституту (численні публікації в студентських наукових збірниках, участь у Всесоюзних студентських наукових конференціях – м. Москва, м. Шауляй), у 1965 році його призначено на посаду асистента кафедри олігофренопедагогіки. Згодом був рекомендований до аспірантури Науково-дослідного інституту дефектології, а у 1971 році успішно захистив кандидатську дисертацію.

Молодого та перспективного вченого-дефектолога, кандидата педагогічних наук рекомендовано Міністерству освіти України для відрядження на Кубу. Там Віталій Іванович впродовж двох років (1972–1974 роках) працює радником Міністерства освіти з питань становлення й розвитку системи спеціальної освіти та підготовки кадрів-дефектологів.

Після відрядження, Віталій Іванович продовжує працювати на дефектологічному факультеті свого рідного інституту (Київського Державного педагогічного інституту імені О. М. Горького) доцентом кафедри олігофренопедагогіки, а потім заступником декана та деканом факультету (1976–1987 рр). На запрошення директора Науково-дослідного інституту педагогіки України академіка М. Д. Ярмаченка, доцент В. І. Бондар переводиться на посаду завідувача лабораторії олігофренопедагогіки. Успішно захищає докторську дисертацію на тему "Розвиток теорії і практики професійно-трудоного навчання учнів допоміжних шкіл України (1917–1990 років)".

Після створення Академії педагогічних наук України (1992 р.), Віталія Івановича призначають директором новоствореного Інституту дефектології в структурі академії. З ініціативи та під керівництвом В. І. Бондаря у травні 1996 р. при Інституті дефектології АПН України відкрито першу в Україні спеціалізовану вчену раду з проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук із двох спеціальностей 13.00.03 – "Корекційна педагогіка" та 19.00.08 – "Спеціальна психологія".

Перспективність наукових доробків ученого була підтверджена в методології спеціальної освіти, представленій Інститутом дефектології АПН України (згодом Інститут спеціальної педагогіки НАПН України); обґрунтована у концепції "Спеціальна освіта осіб з особливостями психофізичного розвитку в Україні на найближчі роки та перспективу", проекті Закону України "Про спеціальну освіту", "Державному стандарті спеціальної освіти", "Державному стандарті початкової освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку"; критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями психофізичного розвитку всіх нозологій, реалізовані у навчальних планах та програмах, підручниках для учнів, посібниках і методичних розробках для студентів та педагогічних працівників системи спеціальної освіти України.

В. І. Бондар заснував науково-методичний журнал "Дефектологія" та збірник науково-методичних праць "Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі", що занесені ВАК України до реєстру фахових видань. Актуальні питання в галузі спеціальної педагогіки та психології, результати фундаментальних і прикладних досліджень, засоби реформування й модернізації спеціальної освіти в Україні щорічно обговорювали на Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях у Харкові, Запоріжжі, Дніпропетровську, Києві, Львові, Одесі, Івано-Франківську, Ужгороді та інших містах України.

Особистий доробок вченого становить понад 400 наукових праць, що присвячені різноманітним проблемам навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку. Серед них монографії, підручники, навчальні посібники та наукові статті, опубліковані у вітчизняних і зарубіжних виданнях.

Особливо вагомими у виконанні науково-методологічної та освітньо-технологічної функції, сприянні розвитку спеціальної педагогіки й психології, а також освітньої практики стали праці академіка В. І. Бондаря, присвячені сучасному етапу й перспективам дефектології в Україні, зокрема:

- Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці : навч. посіб. – Київ : Наш час, 2005. – 177 с.
- Історія олігофренопедагогіки : навч. посіб. – Київ : Знання, 2007. – 375 с.
- Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / за ред. академіка В. І. Бондаря. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 436 с.
- Особливості формування трудової компетентності розумово відсталих учнів : навч. посіб. – Київ : "МП Леся", 2010. – 168 с.
- Дефектологічний словник / за редакцією В. М. Синьова, В. І. Бондаря. – Київ : "МП Леся", 2011. – 528 с.
- Освітня інтеграція учнів з інтелектуальними порушеннями : навч. посіб. / В. М. Синьов, В. І. Бондар ; Міністерство освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 398 с.
- Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М. Монтесорі : навчальний посібник / В. І. Бондар, К. В. Рейда. – Полтава : РВВ ІНТЕРВАЛ ПДАА, 2009. – 252 с.

З глибоким знанням справи, інноваційним досвідом наукової діяльності В. І. Бондар як директор Інституту спеціальної педагогіки, член президії НАПН України творчо й продуктивно керував такими напрямками дефектологічної науки, як логопедія, олігофренопедагогіка, діагностика психічного розвитку дитини, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, корекційна педагогіка, інтенсивна психолого-педагогічна корекція та ін.

Віталій Іванович серцем та душею переживав за сучасне і майбутнє дітей з особливостями психофізичного розвитку, тому багато років плідно співпрацював із вченими Казахстану, Канади, Польщі, Росії. Він ініціював наукове партнерство з Українським центром засобів розвитку Коледжу імені Грента Мак Юена та університетом провінції Альберти (Канада), з Академією педагогіки спеціальної (Польща), з якими підписав угоди про співпрацю. Традиційними формами співробітництва стали спільні конгреси, наукові конференції, взаємні стажування з питань надання широкого спектру освітніх послуг дітям і батькам, становлення і розвитку інклюзивного навчання в Канаді, Україні, Північній Америці. Результатом взаємозбагачення досвіду є видання збірника наукових праць "Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти: українсько-канадський досвід" / за редакцією В. Бондаря і Р. Петришина – Київ : Науковий світ ПП Ростунова О. Т., 2004. – 198 с. (англійською та українською мовами).

Для нового етапу співробітництва з канадськими дефектологами у травні 2005 р. делегація українських учених – президент НАПН України, академік В. Г. Кремень, член

президії НАПН України, ректор НПУ імені М. П. Драгоманова, академік В. П. Андрущенко; директор Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, академік В. І. Бондар – відправляються у відрядження в Університет Альберта (м. Едмонтон, Канада). Метою візиту було вивчення й обмін досвідом навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в Україні та Канаді. У процесі дискусій та перемовин був підписаний тристоронній контракт між НАПН України, НПУ імені М. П. Драгоманова та Коледжем імені Грента Мак Юена про встановлення партнерських стосунків із проведення спільних наукових проєктів, конференцій, круглих столів та семінарів, обговорення найактуальніших проблем спеціальної освіти з урахуванням сучасних світових тенденцій у розвитку цієї галузі як в Україні, так і в Канаді.

Через три роки, у червні 2008 р., на базі університету "Львівська політехніка" Віталій Іванович Бондар бере активну участь в організації та проведенні Міжнародного конгресу "Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті". На ньому приймають резолюцію про подальшу співпрацю канадської діаспори з українською громадськістю, над якою працює творчий колектив Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, очолюваний академіком В. І. Бондарем. Наукові відрядження, стажування співробітників інституту у науково-освітніх закладах Канади стають ще більш активними, планомірними і результативними.

Дивовижні здібності Віталія Івановича точно визначати по-справжньому актуальні і перспективні дослідницькі проєкти поєднуються з особливим умінням виявляти стратегічні напрями розвитку спеціальної педагогіки. Так, з ініціативи академіка В. І. Бондаря та за його участі у 2009 р. при Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова створюється перший в Україні Науково-методичний центр інклюзивної освіти, перейменований у 2011 р. в Науково-методичний центр освітньої інтеграції. Під керівництвом Віталія Івановича талановитий колектив учених-дефектологів займається розробкою методології й структури інклюзивного навчання, організацією і проведенням науково-практичних конференцій, тренінгів, майстер-класів для педагогічних працівників, вивчає, узагальнює та впроваджує досвід інклюзивного навчання у закладах дошкільної та загальної освіти в Україні.

В. І. Бондар залишається генератором нових ідей, значну частину яких доручає втілювати учням своєї наукової школи у вигляді наукових праць, кандидатських і докторських дисертацій.

За досягнення в розвитку теорії й історії спеціальної педагогіки, підготовці науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації для потреб спеціальної та вищої педагогічної освіти академіка Бондаря Віталія Івановича нагороджено різними відзнаками, серед яких: Відмінник освіти України (1997 р.), Заслужений працівник народної освіти України (1998 р.), медаль "Ушинського К.Д." (НАПН України, 2008р.), Почесна грамота Верховної Ради України (2003 р.), медалі "Петра Могили" (2009 р.), "Григорія Сковороди" (НАПН України, 2013 р.), "Золота медаль М.П. Драгоманова" (2013 р.), "Драгоманівської родини" (2014 р.); орден Святого Миколи Чудотворця (2014 р.). Йому присвоєно звання почесного професора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2013 р.) та Донбаського державного педагогічного університету (2013 р.). Учений має почесні грамоти МОН України, НАПН України, НПУ імені М. П. Драгоманова та інші відзнаки.

Чуйний, прекрасний, надзвичайно працездатний і вимогливий до себе й колег людині, відомому вченому, академікові В. І. Бондарю, ім'я якого закарбовано у багатьох енциклопедичних виданнях, 20 жовтня 2018 року виповнюється 80 років. Теоретичні розробки ученого в галузі спеціальної педагогіки і психології не залишаються поза увагою колег, відкривають перспективу впровадження їх в освітню практику.

Кожен ювілей спонукає людину до творчої активності, роздумів від почутих теплих слів та спогадів. Віталій Іванович подолав довгий та важкий професійний шлях: від

студента до декана дефектологічного факультету КДПІ імені О. М. Горького, від завідувача лабораторією у науковій установі – до директора академічного Інституту спеціальної педагогіки, від доктора педагогічних наук, професора до академіка, члена президії Національної академії педагогічних наук України, директора Науково-методичного центру освітньої інтеграції при Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Позаду 60 років продуктивної педагогічної, наукової й адміністративної діяльності в системі корекційної педагогіки і психології.

Бажаємо Вам, шановний Віталіє Івановичу, міцного здоров'я, творчої наснаги, щастя, нових здобутків в ім'я процвітання України та її майбутнього.

В. М. СИНЬОВ
доктор педагогічних наук, професор
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
академік НАПН України